

Försvarsutskottets yttrande 2019/20:FöU5y

Arbetet i frågor som rör Kina

Till utrikesutskottet

Utrikesutskottet har gett försvarsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2019/20:18 Arbetet i frågor som rör Kina och dess följdmotioner i de delar som berör försvarsutskottets beredningsområde.

Utskottet har beslutat att yttra sig över skrivelsen i de delar som berör försvarsutskottets beredningsområde och motionerna 2019/20:3393 yrkandena 3, 4 och 6 av Hans Wallmark m.fl. (M), 2019/20:3394 yrkande 5 av Ludvig Aspling m.fl. (SD), 2019/20:3398 yrkande 1 av Kerstin Lundgren m.fl. (C), 2019/20:3399 yrkandena 7 och 12–14 av Lars Adaktusson m.fl. (KD) och 2019/20:3403 yrkandena 1–3 av Fredrik Malm m.fl. (L).

Utskottet föreslår att utrikesutskottet lägger skrivelsen till handlingarna och avstyrker samtliga motionsyrkanden.

I yttrandet finns fem avvikande meningar (M, SD, C, KD, L).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

I skrivelsen redogör regeringen för Sveriges förbindelser med Kina och för det förhållningssätt som regeringen arbetar efter i frågor som rör Kina, i ljuset av Kinas växande globala inflytande och de nya frågeställningar, möjligheter och utmaningar detta medför.

Regeringen anför att Kinas betydelse för global säkerhet växer. Landets strategiska intressen sträcker sig till Europa, och dess verksamhet på olika områden måste bemötas med nödvändig uppmärksamhet. Av skrivelsen framgår bl.a. att

- de nationella svenska säkerhetsintressena, definierade i den nationella säkerhetsstrategin samt genom säkerhets- och försvarspolitiken, ska vara vägledande i alla aspekter på förbindelserna med Kina som har bäring på Sveriges säkerhet. Det är centralt att i samverkan mellan svenska och kinesiska aktörer beakta de risker i ett nationellt säkerhets- och försvarsperspektiv som denna samverkan kan medföra, vare sig det handlar om företags- och innovationsinvesteringar, tekniskt samarbete, akademiskt utbyte och forskning eller annan form av samarbete mellan kinesiska och svenska aktörer.
- regeringen kommer att sträva efter att EU och likasinnade länder samarbetar och agerar gemensamt när det gäller de säkerhets- och försvarsutmaningar som det ökade kinesiska globala inflytandet innebär. Det gäller inte minst i det transatlantiska samarbetet.
- regeringen kommer att bejaka kontakter med den kinesiska försvarsmakten inom ramen för FN:s fredsbevarande insatser och i övrigt upprätthålla militära kontakter som ligger inom de gränser som EU:s vapenembargo och andra regleringar sätter och som är i svenskt intresse.
- regeringen och berörda myndigheter behöver stärka kunskapen om och utveckla analysen av Kina i perspektivet europeisk och transatlantisk säkerhet. Det gäller även Kinas geopolitiska målsättningar, inklusive det inflytande Kina etablerar genom det s.k. Belt and Road Initiative (BRI). Det fördjupade militära samarbetet mellan Kina och Ryssland kräver ökad uppmärksamhet, särskilt vad gäller Sveriges närområde, Arktis inräknat.

Motionerna

I motion 2019/20:3393 av Hans Wallmark m.fl. (M) föreslås att regeringen ska verka för

- att Sveriges förmåga att skydda näringsliv och forskning från industri-spionage utvecklas (yrkande 3)

- att ge underrättelsemyndigheterna i uppdrag att utveckla en strategi för hur svenska universitet och högskolor ska kunna arbeta med screening och vid behov samarbeta om detta (yrkande 4)
- att ett stärkt samarbete kring 5G och cybersäkerhet ska utvecklas, bl.a. inom Norden och EU (yrkande 6).

Ludvig Aspling m.fl. (SD) föreslår i motion 2019/20:3394 att regeringen ska verka för att kinesiskt påverkansarbete i Sverige ska förebyggas och motverkas (yrkande 5).

I motion 2019/20:3398 av Kerstin Lundgren m.fl. (C) föreslås att regeringen ska återkomma med information om hur den nationella satsningen på ett kinesiskt kunskapscenter ska formeras. Motionärerna menar att syftet inte får vara att konkurrera med befintliga miljöer eller att bli ett nytt forskningscenter utan att det bör knytas till befintliga forskningsmiljöer såsom Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) som kan få tydligare uppdrag (yrkande 1).

Lars Adaktusson m.fl. (KD) föreslår i motion 2019/20:3399 att regeringen ska verka för

- att förbättra relationerna med USA och andra västerländska demokratier med syfte att stärka den transatlantiska länken (yrkande 7)
- ett gemensamt förhållningssätt inom EU gentemot Kina när det gäller 5G, liksom för andra investeringar, påverkansmetoder samt underrättelseinhämtningen (yrkande 12)
- att direktinvesteringar i digital infrastruktur eller andra samhällsviktiga anläggningar som kan skada Sveriges säkerhet ska kunna stoppas (yrkande 13)
- att ta fram en strategi för den potentiella problematiken med utländska studenter och forskare vid svenska universitet med tanke på den kinesiska underrättelselagen (yrkande 14).

I motion 2019/20:3403 av Fredrik Malm m.fl. (L) föreslås att regeringen ska verka för

- att skärpa lagstiftningen vid internationell upphandling av känslig svensk infrastruktur (yrkande 1)
- att införa förebyggande insatser för att öka kompetensen hos företag och myndigheter kring cyberkrigföring, påverkansarbete och informationsinhämtning av tredje land (yrkande 2)
- att Sverige inom EU bör verka för att ta fram en gemensam strategi för att motverka kinesiskt inflytande över europeisk känslig infrastruktur (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Mot bakgrund av att Kinas betydelse för global säkerhet växer anser utskottet – liksom regeringen – att Sverige står inför komplexa frågeställningar och utmaningar, något som Försvarsberedningen också betonar i sin slutrapport Värnkraft – Inriktningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025 (Ds 2019:8).

Utskottet instämmer med regeringen om att de nationella svenska säkerhetsintressena, definierade i den nationella säkerhetsstrategin samt genom den svenska säkerhets- och försvarspolitik, ska vara vägledande i alla aspekter på förbindelserna med Kina som har bäring på Sveriges säkerhet.

I sammanhanget är det som regeringen anför viktigt att EU och likasinnade länder samarbetar och agerar gemensamt i fråga om de säkerhets- och försvarsutmaningar som det ökade kinesiska globala inflytandet innebär. Även utskottet anser att kontakter med Kina, inklusive den kinesiska försvarsmakten inom ramen för FN:s fredsbevarande insatser, är värdefulla på många sätt och därför ska bejakas. Kinas geopolitiska målsättningar är dock något att förbli varse om, inte minst i Sveriges närområde och Arktis.

Då Försvarsberedningen också betonar vikten av den transatlantiska länken och regeringen förbereder en försvarspolitisk proposition under 2020 anser utskottet inte att det finns skäl att på försvarspolitiska grunder nu vidta åtgärder med anledning av motionsförslaget om att regeringen ska förbättra relationerna med USA och andra västerländska demokratier för att stärka den transatlantiska länken. Utrikesutskottet föreslås därför avstyrka motion 2019/20:3399 (KD) yrkande 7.

Relaterat till påverkanskampanjer har regeringen genomfört en rad åtgärder, t.ex. tagit fram en nationell strategi för samhällets informations- och cybersäkerhet, vilken utskottet uttryckt sitt stöd för (skr. 2016/17:213, bet. 2017/18:FöU4, rskr. 2017/18:142). I betänkande 2018/19:FöU7 uttryckte sig utskottet också positivt till regeringens arbete med att verka för att säkerhetsskyddslagstiftningen bättre motsvarar de förändrade kraven på säkerhetsskydd inom informationssäkerhetsområdet. I yttrande 2019/20:FöU4y, som tillstyrkte proposition 2019/20:15 om skydd av Sveriges säkerhet vid radioanvändning, betonade utskottet att förslagen i propositionen bedömdes ligga inom ramen för den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet och komplettera den lag om informationssäkerhet för samhällsviktiga och digitala tjänster som tidigare stiftats för att genomföra EU:s direktiv om nät- och informationssäkerhet (NIS-direktivet) i svensk rätt (prop. 2017/18:205, bet. 2017/18:FöU14, rskr. 2017/18:375).

Utskottet ser i sammanhanget också fortsatt positivt på det nationella center för att öka informations- och cybersäkerheten som aviserats av regeringen. Utvecklingen av ett nytt center får förutsättas vara ytterligare ett sätt att bedriva förebyggande och kunskapsuppbyggande insatser i fråga om informationssäkerhet, cyberkrigföring, påverkansarbete och informationsinhämtning av tredje land. Utskottet vill inte föregripa centrets uppstart och utveckling, och föreslår därför att utrikesutskottet avstyrker motionerna 2019/20:3403 (L)

yrkande 2 om förebyggande och kunskapsuppbyggande insatser på området och 2019/20:3394 (SD) yrkande 5 om att kinesiskt påverkansarbete i Sverige ska förebyggas och motverkas.

Det är vidare viktigt att Sverige har en god förmåga att skydda näringsliv och forskning från industrispionage. Ett utvecklat informations- och cybersäkerhetsarbete är viktigt även i detta sammanhang. Mot bakgrund av vad utskottet här anför om de initiativ som regeringen redan har tagit bör motion 2019/20:3393 (M) yrkande 3 i ämnet också avstyrkas av utrikesutskottet.

I betänkande 2018/19:FöU6 uttryckte utskottet ett stort behov av att på olika sätt och genom olika typer av åtgärder förbättra skyddet för totalförsvarsverksamheten. Kommittén för förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet skulle bl.a. analysera möjligheterna till statlig förköpsrätt av viss fast egendom och bedöma om åtgärder krävs för att åstadkomma ett ökat skydd för totalförsvaret vid överlåtelse och upplåtelse av viktigare infrastruktur. Då kommitténs betänkande är under beredning inom Regeringskansliet ser utskottet inte skäl för riksdagen att föregripa det pågående arbetet och anser därför att utrikesutskottet bör avstyrka motion 2019/20:3403 (L) yrkande 1 om att skärpa lagstiftningen vid internationell upphandling av känslig svensk infrastruktur, och motion 2019/20:3399 (KD) yrkande 13 om att direktinvesteringar i digital infrastruktur eller andra samhällsviktiga anläggningar som kan skada Sveriges säkerhet ska kunna stoppas.

De svenska underrättelsemyndigheterna spelar i sammanhanget en viktig roll. Från försvarsutskottets synvinkel är det viktigt att relevanta myndigheter samverkar i förhållande till främmande makt, bl.a. när det gäller underrättelseverksamhet och vid påverkanskampanjer. Utskottet anser dock att det bör göras noggranna överväganden innan nya uppdrag ges, med tanke på redan givna uppdrag och resursbehoven hos aktuella myndigheter, t.ex. i fråga om förslaget att underrättelsemyndigheterna ska utveckla en strategi för hur svenska universitet och högskolor ska arbeta med screening av kinesiska studenter och forskare eller att ett nationellt kunskapscenter inriktat på Kina ska knytas till FOI. Utskottet anser sig i dagsläget inte berett att tillstyrka aktuella yrkanden. Utskottet föreslår därför att utrikesutskottet avstyrker motionerna 2019/20:3393 (M) yrkande 4, 2019/20:3398 (C) yrkande 1 och 2019/20:3399 (KD) yrkande 14.

Som utskottet också uttryckte i yttrande 2019/20:FöU4y får det mot bakgrund av den nationella strategin för samhällets informations- och cybersäkerhet och redan pågående samarbeten mellan de nordiska länderna och inom EU inte heller anses finnas anledning för utrikesutskottet att i dagsläget tillstyrka förslagen om ett ökat nordiskt samarbete eller EU-samarbete. Motionerna 2019/20:3393 (M) yrkande 6, 2019/20:3399 (KD) yrkande 12 och 2019/20:3403 (L) yrkande 3 bör således avstyrkas av utrikesutskottet.

I övrigt har utskottet inget att anföra med anledning av regeringens skrivelse. Utrikesutskottet bör lägga den till handlingarna.

Stockholm den 7 november 2019

På försvarsutskottets vägnar

Beatrice Ask

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Beatrice Ask (M), Niklas Karlsson (S), Jan R Andersson (M), Roger Richthoff (SD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Hanna Gunnarsson (V), Jörgen Berglund (M), Sven-Olof Sällström (SD), Kalle Olsson (S), Mikael Oscarsson (KD), Alexandra Völker (S), Allan Widman (L), Caroline Nordengrip (SD), Elisabeth Falkhaven (MP), Alexandra Anstrell (M) och ClasGöran Carlsson (S).

Avvikande meningar

1. Arbetet med frågor som rör Kina (M)

Beatrice Ask (M), Jan R Andersson (M), Jörgen Berglund (M) och Alexandra Anstrell (M) anför:

Vi anser att Sverige behöver en sammanhållen Kinastrategi för att värna om svenska intressen och värderingar. Det svenska näringslivet och den fria forskningen drabbas exempelvis i dag av spionage och industriella stölder som går att knyta till den kinesiska staten. Lagen om kinesiska medborgares underrättelseplikt liksom ett förhållningssätt med oklara gränser mellan vad som är civilt och militärt leder till utmaningar för svensk forskning. En viktig fråga att bevaka framöver är hur vi hindrar personer med koppling till kinesisk underrättelsetjänst från att få tillträde till känslig forskning.

Vidare anser vi att 5G kommer att vara en bärande del av vårt samhälle och vår ekonomi i framtiden. Då förhållningssättet till ny teknik skiljer sig markant åt mellan demokratiska och auktoritära stater är det av stor vikt att Sverige förmår skydda känsliga data och kommunikation i vårt samhälle från intrång. Under senare tid har utbyggnaden av framtidens 5G-nät lett till omfattande konflikter på grund av kinesiska telekomföretags starka kopplingar till den kinesiska staten.

Det finns också ett stort behov av att stärka samarbetet i Norden och EU i frågor om 5G-nätets säkerhet, inte minst när det kommer till att söka ett gemensamt nordiskt förhållningssätt.

Vi föreslår därför att regeringen ska verka för

- att Sveriges förmåga att skydda näringsliv och forskning från industri-spionage utvecklas
- att ge underrättelsemyndigheterna i uppdrag att utveckla en strategi för hur svenska universitet och högskolor ska kunna arbeta med screening och vid behov samarbeta om detta
- att ett stärkt samarbete om 5G och cybersäkerhet ska utvecklas, bl.a. inom Norden och EU.

Utrikesutskottet bör ställa sig bakom det som anförs i den avvikande meningen och föreslå att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Motion 2019/20:3393 (M) yrkandena 3, 4 och 6 tillstyrks därmed.

2. Arbetet med frågor som rör Kina (SD)

Roger Richthoff (SD), Sven-Olof Sällström (SD) och Caroline Nordengrip (SD) anför:

Vi anser att Kina i dag utgör det enskilt största utländska ekonomisk-politiska hotet mot Sverige och Europa. Mot bakgrund av att Sverige i närtid har genomlidit synnerligen allvarliga misslyckanden på informationssäkerhetsområdet är det av än större betydelse att vi snarast stärker vår förmåga att hantera säkerhetshot inom den samhällskritiska infrastrukturen. Överlag anser vi att det är välkommet att inriktningen på regeringens Kinastrategi innehåller en högre grad av säkerhetstänk än vad man tidigare presenterat. Åtgärder är dock för begränsade och för sent påtänkta, anser vi. Det är därför viktigt att regeringen drar lärdom av andra länders redan genomförda åtgärder och ser till att lämpliga restriktioner påskyndas så att ett adekvat skydd mot kinesiskt inflytande kommer på plats så snart som möjligt.

Vi föreslår därför att regeringen ska verka för att kinesiskt påverkansarbete i Sverige ska kunna förebyggas och motverkas.

Utrikesutskottet bör ställa sig bakom det som anförs i den avvikande meningen och föreslå att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Motion 2019/20:3394 (SD) yrkande 5 tillstyrks därmed.

3. Arbetet med frågor som rör Kina (C)

Daniel Bäckström (C) anför:

Jag anser att det är en viktig fråga hur Sverige som ett litet land i en alltmer osäker värld kan bygga motståndskraft i samhället vad gäller förståelse för att Kina har värderingar och övergripande målsättningar som inte överensstämmer med våra egna, och att det spelar roll hur individer och beslutsfattare agerar nationellt och internationellt. Regeringens förslag att inrätta ett kinesiskt kunskapscenter i Sverige har ett odefinierat syfte. Jag föreslår därför att regeringen ska återkomma med information om hur den nationella satsningen på ett kinesiskt kunskapscenter ska utformas. Jag menar att syftet inte får vara att konkurrera med befintliga miljöer eller att det blir till ett nytt forskningscenter utan att det bör knytas till befintliga forskningsmiljöer såsom Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), som kan få ett tydligare uppdrag.

Utrikesutskottet bör ställa sig bakom det som anförs i den avvikande meningen och föreslå att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Motion 2019/20:3398 (C) yrkande 1 tillstyrks därmed.

4. Arbetet med frågor som rör Kina (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

Jag anser att EU behöver ett gemensamt och tydligt förhållningssätt gentemot Kina. EU:s Kinastrategi från 2016 är en bra utgångspunkt eftersom det framgår av den att vi inom EU måste utgå från våra egna värderingar och intressen i förbindelserna med Kina. Sverige behöver nu bidra till att Kinastrategin vidareutvecklas och att samarbetet med utgångspunkt i denna strategi stärks. Den transatlantiska länken behöver också stärkas politiskt, ekonomiskt och militärt för att de västerländska demokratierna tillsammans ska kunna stå emot konkurrensen och de säkerhetspolitiska hoten från Kina.

Kina bedriver en aktiv underrättelseinhämtning om den tekniska utvecklingen i olika branscher i Sverige, liksom om svensk operativ förmåga och planeringen av det svenska försvaret. Den femte generationens telekommätverk (5G) kommer att bli centralt för samhällets framtida kommunikation. Kina tillhör de världsledande länderna inom digitaliseringsutvecklingen på detta område, men de kinesiska företagens sammankoppling med den kinesiska staten medför en sårbarhet och säkerhetsrisk med att låta Kina leverera teknik och mjukvara till viktig infrastruktur. Sverige har ett intresse av att EU och andra länder i största möjliga utsträckning når enighet i sitt förhållningssätt gentemot Kina när det gäller 5G, liksom när det gäller andra kinesiska investeringar och påverkansmetoder samt den omfattande kinesiska underrättelseinhämtningen.

Jag anser att Sverige ska ha ett robust system för granskning av utländska investeringar som kan hota säkerhet och allmän ordning, i enlighet med EU-förordningen om granskning av utländska direktinvesteringar. Direktinvesteringar i digital infrastruktur eller andra samhällsviktiga anläggningar som skulle kunna skada Sveriges säkerhet ska kunna stoppas. Sverige behöver snabbt få en sådan lagstiftning.

Jag anser att kinesiska studenter, forskare och utvecklare bidrar med kompetens till svenska universitet, högskolor och företag i Sverige, men att företeelsen inte är okomplicerad med tanke på den underrättelseinhämtning som Kina bedriver i kombination med att den kinesiska underrättelseelagen innebär att kinesiska företag och enskilda medborgare har en skyldighet att bistå Kina i underrättelseverksamheten.

Sammanfattningsvis föreslår jag att regeringen ska verka för

- att förbättra relationerna med USA och andra västerländska demokratier med syfte att stärka den transatlantiska länken
- ett gemensamt förhållningssätt inom EU gentemot Kina när det gäller 5G, liksom för andra investeringar, påverkansmetoder samt underrättelseinhämtningen
- att direktinvesteringar i digital infrastruktur eller andra samhällsviktiga anläggningar som kan skada Sveriges säkerhet ska kunna stoppas

- att ta fram en strategi för den potentiella problematiken med utländska studenter och forskare vid svenska universitet med tanke på den kinesiska underrättelselagen.

Utrikesutskottet bör ställa sig bakom det som anförs i den avvikande meningen och föreslå att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Motion 2019/20:3399 (KD) yrkandena 7 och 12–14 tillstyrks därmed.

5. Arbetet med frågor som rör Kina (L)

Allan Widman (L) anför:

Jag anser att frågan om hur Sverige ska förhålla sig till Kina är en i högsta grad aktuell och komplex fråga. Ibland hörs synpunkten att ett litet land som Sverige inte har råd att ta konflikter med en global aktör som Kina. Jag är tvärtom övertygad om att Sverige inte har råd att tuga och att Sverige, som värderingsstyrt land, inte har råd att vika sig på ekonomiska grunder.

Det kinesiska kommunistpartiet meddelade 2018 att även Arktis ska ingå i Kinas intressesfär, vilket enligt den svenska militära underrättelsetjänsten kommer att medföra ökad kinesisk aktivitet i Sveriges närområde. Särskilt påtagliga för Sverige och Europa blir effekterna när Kina, genom statskontrollerade företag, investerar i känslig infrastruktur. Sverige och EU behöver därför se över och utarbeta en strategi för hur vi gemensamt ska kunna säkerställa att Kina inte skaffar sig ett ökat politiskt inflytande över vår samhällsutveckling, genom statliga investeringar och regimkontrollerade åtgärder. Jag anser att det är positivt att arbetet har påbörjats för att se över regelverket för tillstånd och upphandling av säkerhetspolitiskt viktiga områden, men nu krävs det att Sverige ytterligare ser över lagstiftningen vad gäller internationell upphandling av känslig svensk infrastruktur.

Vidare anskaffar Kina genom cyberangrepp och inköp av företag, enligt Säpo, ekonomiska fördelar, vilket i ett senare skede kan användas för politiskt inflytande. Genom kinesiska företag kan landets regim ta del av känslig information genom företagsspionage men också genom datainhämtning från svensk underrättelsetjänst samt civilt och militärt försvar. Denna hotbild stärks ytterligare av Kinas nya säkerhetslag från 2017 som medför att kinesiska medborgare och företag, även utanför Kinas gränser, är skyldiga att rapportera till och assistera den kinesiska underrättelsetjänsten.

Jag föreslår därför att regeringen ska verka för

- att skärpa lagstiftningen vid internationell upphandling av känslig svensk infrastruktur
- att införa förebyggande insatser för att öka kompetensen hos företag och myndigheter om cyberkrigföring, påverkansarbete och informationsinhämtning av tredje land
- att Sverige inom EU bör verka för att ta fram en gemensam strategi för att motverka kinesiskt inflytande över europeisk känslig infrastruktur.

Utrikesutskottet bör ställa sig bakom det som anförs i den avvikande meningen och föreslå att riksdagen tillkännager detta för regeringen. Motion 2019/20:3403 (L) yrkandena 1–3 tillstyrks därmed.